

Kernwapens en veiligheid: tussen afschrikking en morele verantwoordelijkheid

Verslag van de Town Hall Meeting – Dag van Defensie, 30 oktober 2025

Tijdens de **Dag van Defensie** bracht Pax Christi Vlaanderen een divers panel samen voor een open debat over de rol van kernwapens in de hedendaagse veiligheidsarchitectuur. De **Town Hall Meeting**, gemodereerd door **Yasmin**, vrijwilliger bij Pax Christi, bracht vier stemmen uit de academische wereld, het middenveld en het beleid rond één tafel: **Florian Eblenkamp** (ICAN), **Wannes Verstraete** (Egmont Instituut), **Sigurd Schelstraete** (FOD Buitenlandse Zaken) en **Naomi Zoka** (Pax Christi Vlaanderen).

Centraal stond een prangende vraag: *kunnen wapens die in één ogenblik een land van de kaart vegen, ooit een instrument van veiligheid zijn?*

De illusie van afschrikking

De discussie opende met de vaststelling dat wereldwijd meer dan **100 miljard dollar per jaar** wordt geïnvesteerd in kernwapens. Volgens **Wannes Verstraete** is dat deels te verklaren door verouderde arsenalen die worden gemoderniseerd, maar ook door de terugkeer van kernwapens als machtsinstrument in internationale politiek. “Na de Koude Oorlog was er een afname in de afhankelijkheid van nucleaire wapens,” zei hij, “maar vandaag zien we het omgekeerde: een hernieuwde nadruk op afschrikking.”

Florian Eblenkamp (ICAN) betwistte de effectiviteit van die strategie. Hij wees op de oorlog in Oekraïne, waar de dreiging van Russische kernwapens de internationale gemeenschap niet heeft verhinderd om Kiev te steunen. “Als we niet bang zijn om Rusland te weerstaan ondanks hun nucleair arsenaal, dan bewijst dat juist dat afschrikking niet werkt,” stelde hij. “Nucleaire wapens creëren geen veiligheid – ze normaliseren angst.”

Voor **Sigurd Schelstraete** ligt de waarheid genuanceerder: “Afschrikking werkt soms, en soms niet. België streeft een wereld zonder kernwapens na, maar eenzijdige ontwapening is gevaarlijk zolang andere staten ze behouden.”

De ethische grens: macht zonder moraal

De sprekers discussieerden vervolgens over de geloofwaardigheid van nucleaire dreiging.

“**Afschrikking** is alleen geloofwaardig als je bereid bent massamoord te plegen,” zei Eblenkamp scherp. “Een democratisch verkozen regering kan dat moreel nooit waarmaken.”

Naomi Zoka (Pax Christi) benadrukte het gevaar van dat denkpatroon: “Zolang staten hun recht om totale vernietiging te bezitten niet in vraag stellen, blijft de macht **van massavernietiging en** dood bij enkelen geconcentreerd. Dat is onaanvaardbaar.”

Ze wees erop dat het onderscheid tussen ‘verantwoordelijke’ en ‘onverantwoordelijke’ kernmachten hypocriet is: “Wie bepaalt wanneer de omstandigheden ‘rijp’ zijn voor ontwapening? Diezelfde staten die het probleem in stand houden.”

Nucleaire deling: bescherming of schijnveiligheid?

Een belangrijk deel van het debat ging over **nucleaire deling binnen de NAVO** – het stationeren van Amerikaanse kernwapens in landen als België. Volgens **Schelstraete** is dat deel van de verantwoordelijkheid die lidstaten opnemen binnen een collectieve defensie. “Het vergroot misschien het risico, maar ook de geloofwaardigheid van de alliantie.”

Zoka betwistte dat argument: “België heeft geen zeggenschap over het gebruik van die wapens. In geval van een aanval beslist Washington, niet Brussel. Dat maakt ons geen veiliger land – enkel een groter doelwit.”

Eblenkamp voegde eraan toe dat het concept op zichzelf absurd is: “Belgische piloten zouden in theorie kernwapens moeten vervoeren naar doelen elders in Europa. Dat scenario is militair én moreel ondenkbaar.”

De kloof tussen macht en recht

Het gesprek verschoof vervolgens naar internationale verdragen. Hoewel het **VN-Verdrag inzake het Verbod op Kernwapens (TPNW)** steeds meer steun krijgt, weigeren de nucleaire staten tot nu toe elk engagement.

Eblenkamp: “We hebben 99 landen die het verdrag hebben ondertekend, **dat is de wereldmeerderheid**. De afwezigheid van kernmachten is geen argument tégen het verdrag, maar juist een reden om er nog meer op te hameren.”

Schelstraete erkende dat het huidige multilaterale kader wankelt, maar benadrukte dat België blijft pleiten voor verlenging van bestaande **bilaterale** akkoorden zoals **New START** tussen de VS en Rusland. “We moeten stap voor stap vooruitgaan, zonder onze veiligheid te ondermijnen,” zei hij.

De menselijke stem in een militair debat

Opvallend was de sterke nadruk op de menselijke dimensie van vrede. “Militairen kunnen veldslagen beëindigen,” zei Zoka, “maar **het zijn diplomaten die oorlogen beëindigen**.” Ze pleitte voor meer vertrouwen en samenwerking, in plaats van permanente bewaking en wantrouwen: “Zoals de Europese Unie ooit begon met **de Europese gemeenschap voor kool en staal** om vrede te garanderen **door zicht te hebben op elkaars productie**, moeten we nu transparantie en dialoog delen om ontwapening mogelijk te maken.”

Eblenkamp besloot in dezelfde geest: “Zolang één land kernwapens heeft, zullen anderen ze willen. De enige echte oplossing is hun volledige afschaffing.”

Hoop in een verdeelde wereld

In de slotronde benadrukten alle sprekers dat ondanks de spanningen er wél wegen vooruit bestaan. Verstraete pleitte voor **nieuwe bilaterale onderhandelingen** tussen grootmachten en voor een heropleving van conventionele wapenbeheersing. Zoka herinnerde eraan dat echte veiligheid begint met vertrouwen, niet met angst. En Schelstraete hield vast aan het belang van **multilaterale samenwerking**: “We kunnen kernwapens niet zomaar wegwensen, maar we kunnen wel samen werken aan hun verdwijning – op een veilige en gecontroleerde manier.”

Conclusie

De **Town Hall Meeting** bood geen eenvoudige antwoorden, maar wel een eerlijk gesprek. Wat duidelijk werd: de taal van veiligheid is te lang bepaald door dreiging en macht. Pax Christi Vlaanderen wil die taal veranderen — van angst naar verantwoordelijkheid, van afschrikking naar vertrouwen.

“Diplomaten beëindigen oorlogen.

Vrede is geen naïeve hoop, maar een rationele keuze.”

— Naomi Zoka, Pax Christi Vlaanderen